

НАЦІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ОБ'ЄКТ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ

NATIONAL INNOVATION SYSTEM AS AN OBJECT OF LEGISLATIVE REGULATION

Іванова В.С., аспірант

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Наукову статтю присвячено дослідженням сучасного стану законодавчого забезпечення національної інноваційної системи в умовах воєнного стану та світової економічної кризи.

Автор наголошує на важливості звернення уваги на той факт, що, незважаючи на значний обсяг нормативно-правових актів, які регулюють інноваційну сферу, відсутність системної єдності у цих нормах призводить до ситуації, де вони надають лише фрагментарне правове забезпечення окремим інноваційним напрямкам. Замість того, щоб існувати як єдиний організований комплекс, правові акти часто виявляються розрізненими та неспрямованими на створення загальної стратегії для інноваційного розвитку. Така відсутність системності може ускладнити впровадження інноваційних ідей та обмежити їхній повний потенціал у суспільстві. Значуща робота в напрямку узгодження та стандартизації нормативно-правового поля інновацій може сприяти створенню сприятливого середовища для сталого розвитку та прискорити інноваційний прогрес.

У статті констатовано також, що Україна є учасницею ряду міжнародних угод у сфері інноваційного розвитку, проте більшість з них уже не відповідає умовам сучасності. Оскільки інноваційна сфера перебуває в постійному розвитку тому необхідним є внесення змін до відповідних угод їх переглядання, а також укладення нових.

Автор приходиться до висновку, що для підвищення якості нормативно-правового забезпечення інноваційної системи країни необхідно: підвищення якості нормативно-правових актів шляхом їх вдосконалення, а також доповнення нормами які відповідають нормам і стандартам законодавства Європейського Союзу; укладення нових міжнародних угод у сфері науково-технічного співробітництва, а також проведення консультацій з метою розробки проектів спільного інвестування інноваційної діяльності; подальша систематизація та узгодженість законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності шляхом кодифікації; створення умов для об'єднання усіх учасників інноваційного процесу з метою системного розвитку єдиної національної інноваційної сфери, що можливо забезпечити лише за умови наявності ефективних системоутворюючих факторів.

Ключові слова: інноваційна система, послуги в інноваційній сфері, нормативно-правове забезпечення інноваційної сфери, інноваційне законодавство, державне регулювання, господарська діяльність.

The scientific article is devoted to the study of the current state of legislative support for national innovation system in the conditions of martial law and the world economic crisis.

The author emphasizes the importance of paying attention to the fact that, despite the significant volume of regulatory acts governing the innovation sphere, the lack of systemic coherence in these norms leads to a situation where they provide only fragmented legal support for individual innovative directions. Instead of existing as a unified organized complex, legal acts often turn out to be disjointed and lacking a focus on creating a common strategy for innovative development. Such lack of systematicity can complicate the implementation of innovative ideas and limit their full potential in society. Significant efforts towards harmonizing and standardizing the regulatory field of innovation can contribute to creating a favorable environment for sustainable development and accelerate innovative progress.

The article also states that Ukraine is a participant in a number of international agreements in the field of innovative development, but most of them no longer meet the conditions of modernity. Since the innovative sphere is in permanent development, it is necessary to make changes to the relevant agreements, their renegotiation, as well as to conclude new ones.

The author comes to the conclusion that in order to improve the quality of regulatory and legal support of the country's innovation system, it is necessary to: improve the quality of regulatory and legal acts by improving them, as well as supplementing them with norms that correspond to the norms and standards of the legislation of the European Union; conclusion of new international agreements in the field of scientific and technical cooperation, as well as conducting consultations for the purpose of developing projects for joint investment of innovative activities; further systematization and harmonization of the legislative framework in the field of innovative activity through codification; creation of conditions for the unification of all participants of the innovation process with the aim of systematic development of a single national innovation sphere, which can be ensured only if there are effective system-forming factors.

Key words: innovation system, services in the innovation sphere, regulatory and legal support of the innovation sphere, innovation legislation, state regulation, economic activity.

Актуальність наукового дослідження. Орієнтація України на інноваційний шлях розвитку та загальна потреба модернізації промислових технологій зумовили посилення уваги до формування ефективних механізмів інноваційного розвитку. Забезпечення розвитку промислових інновацій потребує створення та функціонування відповідних інституцій, які впливатимуть на інноваційну діяльність у промисловому секторі та сприятимуть впровадженню та поширенню інновацій. Тому формування та розвиток національної інноваційної системи є надзвичайно важливим аспектом промислово-інноваційного розвитку та неодмінною логікою реалізації національної інноваційної політики.

Необхідність правового забезпечення інноваційних процесів зумовлена важливим значенням інновацій для розвитку держави і суспільства. Водночас інноваційна діяльність становить складний процес трансформації нових революційних ідей у їх практичне втілення, а їх практичне втілення у статичну інновацію.

Ефективність такого процесу характеризується наявністю багатьох взаємозалежних факторів. Такими факторами можуть бути умови національної політики у сфері інноваційного процесу, рівень науково-технічного розвитку, рівень підготовки науково-технічних кадрів, рівень соціального розвитку. Сукупність зазначених вище факторів становить собою національну інноваційну систему України категорія національна інноваційна система зустрічається у законодавстві України. Проте теоретичний зміст зазначеного визначення та роль органів державної влади у його правовому забезпеченні потребує додаткового наукового пошуку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблеми функціонування та розвитку національної інноваційної системи відображені в працях багатьох дослідників, зокрема І. Багрової, В. Білозубенка,

М. Бунчука, А. Гречко, О. Кавтиша, І. Карпуна, І. Крапивного, До цієї проблеми зверталися О. Кузьменко, З. Микитюк, М. Пашута, О. Черевко, Л. Федулова, Л. Яремко та ін. Високо оцінюючи наявні роботи провідних науковців у галузі теорії та методики інноваційного розвитку, слід зазначити, що питання формування та функціонування різних складових інноваційних систем залишається дискусійним і потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання).

Мета зазначеного наукового дослідження полягає у комплексному вивченні основних питань змісту та методології формування національної інноваційної системи з метою розробки змін до діючого законодавства для поліпшення правового забезпечення інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У ст. 9 Закону України «Про інноваційну діяльність» зазначається, що центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері інновацій, здійснює нормативно-правове забезпечення у сфері інновацій, допомагає розвитку інноваційного потенціалу України та національної інноваційної системи. Станом на сьогодні відсутнє законодавче визначення поняття «національна інноваційна система». При цьому у науковій літературі не простежується єдиного підходу щодо трактування сутності цього поняття. Інноваційна система виконує роль інституційної основи інноваційного розвитку національної економіки, а її функціонування створює передумови для перетворення ідей, нових знань у інновації з їх подальшою реалізацією з метою отримання економічного чи будь-якого іншого ефекту [1].

В межах національної інноваційної системи відбувається перманентна взаємодія усіх суб'єктів, які прямо або опосередковано беруть участь у розвитку інноваційного процесу. Адаптивність їх функціонування визначається саме ефективністю взаємодії усіх структурних елементів інноваційних правовідносин. Системний аналіз наукових джерел засвідчує багатогранність трактування змісту та сутності процесу формування національної інноваційної системи узагальнення зазначених аналітичних даних дозволяє виокремити наступні ознаки досліджуваного явища. Вважаємо зокрема, що національна інноваційна система – це система взаємопов'язаних структур, які займаються виробництвом та комерційною реалізацією результатом наукових знань та технологій, здійснюють, забезпечують та сприяють розробці, комерціалізації та практичному застосуванню результатів інтелектуальної діяльності з метою створення інновацій.

Подібне трактування ми зустрічаємо у нормативно-правових актах однак зазначений підхід дозволяє зосередити увагу переважно на суб'єктах формування інноваційної інфраструктури. Ряд науковців розглядають національну інноваційну систему, як сукупність організацій, що приймають безпосередню участь у процесі інноваційного розвитку серед прихильників даного визначення Захарін, С. В. та Іщенко, І. С. [2].

Вважаємо такий підхід занадто обмеженим адже він віддзеркалює виключно діяльність тих установ, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі водночас не враховує важливість інституції, які забезпечують сприятливі умови для розвитку інноваційної діяльності. Водночас погоджуємося із позицією Р. Нельсон (*Nelson R. (1993)*) який вважає, що національна інноваційна система – це сукупність установ та організацій, які сприяють безпосередню участь у процесі інноваційного розвитку, а також створюють сприятливі умови для його розвитку та реалізації [3].

Цей підхід має багато переваг порівняно з попередніми, оскільки передбачає поєднання організаційних одиниць, які безпосередньо беруть участь в інноваційному процесі, та організацій, які становлять інноваційну інфраструктуру

та забезпечують необхідні фінансові, матеріальні, трудові та інформаційні ресурси для інноваційної діяльності.

Ми вважаємо, що саме такий підхід дає можливість науковцям комплексно трактувати зміст інноваційної системи та її структурні елементи, тому вважаємо його найбільш прийнятним. Під впливом інноваційних факторів змінюється і структура економіки держави, здійснюється фундаментальна зміна технологій, змінюється характер зв'язків між господарюючими суб'єктами, формується новий статутний капітал, що в результаті призводить до удосконалення соціально-економічних формацій.

Активна співпраця між учасниками інноваційного процесу призводить до змін у соціально-економічній організації, результатом чого є поява нових організаційних структур. Ці організаційні структури, з позиції (*Uzunidis, D., Angelo Bonomi (2023)*), поєднуються одна з одною, утворюючи взаємопов'язану та активно працюючу інституційну систему, яка покликана в національній економіці забезпечити створення, накопичення та впровадження наукових знань, сучасного обладнання та технологій для підвищення продуктивності праці [4, с.248]. Національна інноваційна система характеризується пріоритетністю розвитку науки і освіти та наукоємного високотехнологічного виробництва, забезпеченням створення, розповсюдження та впровадження інноваційних результатів.

Нормативно-правове забезпечення правовідносин у сфері інноваційної діяльності здійснюється на основі цілої системи законів та підзаконних нормативно-правових актів, в основі яких положення Конституції України [5]. До базових законодавчих актів слід зокрема віднести закони України «Про наукову та науково-технічну діяльність» [6], «Про інноваційну діяльність» [1], «Про інвестиційну діяльність» [7], «Про наукову та науково-технічну експертизу» [8], «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності» [9], тощо.

В цілому правова регламентація інноваційної діяльності здійснюється на основі більше ніж 200 нормативно-правових актів, що мають безпосередній вплив на формування і розвиток інноваційних процесів.

Вищезазначені закони та підзаконні нормативно-правові акти визначають національні пріоритети, уточнюють принципи науково-технічної та інноваційної політики, порядок фінансування та державної підтримки науково-технічної діяльності, регулюють захист прав інтелектуальної власності, фінансування творчих та інноваційних структур [10].

На даний час законодавство України приведено у відповідність до норм європейського законодавства, Угоди про асоціацію, Угод СОТ та інших міжнародних договорів. Інноваційне та науково-технічне співробітництво між ЄС та Україною здійснюється відповідно до положень Угоди від 4 липня 2002 року між Європейським Співтовариством та Україною про науково-технологічне та інноваційне співробітництво [19]. В рамках Угоди створено Спільний Комітет Україна – ЄС із співробітництва в цій сфері. Зазначимо, що 3 березня 2015 року Україна та Європейське співтовариство відновили дію угоди про співпрацю у сфері науково-технічних інновацій.

З 2014 року ЄС запустив восьмий рамковий план «Горизонт 2020», який розрахований на сім років. Варто зазначити, що після того, як 20 березня 2015 року Президент України підписав закон «Про ратифікацію Угоди між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» та Програмі з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021–2025), комплементарній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа» [20]. Документ забезпечує створення належних умов для ефективного використання науково-технічного

та інноваційного потенціалу та захисту прав інтелектуальної власності.

Проте слід також зазначити, що в українському законодавстві існує багато прогалин та протиріч, які перешкоджають чіткому формуванню та розвитку інноваційної діяльності в країні. Порушуються системність та стабільність принципів нормативно-правового регулювання у сфері інноваційної діяльності. Принцип системності означає, що нормативна поведінка та закони повинні мати цілісність та нормативну узгодженість регуляторного органу; принцип стабільності означає, що законодавці можуть швидко та повно реагувати на зміни в інноваційній сфері для ефективного сприяння реформам.

Сучасні науковці слушно звертають увагу на хаотичний стан законодавчої бази України з питань правового забезпечення інноваційної діяльності, що унеможливило досягнення головної мети – забезпечення комплексного регулювання суспільних відносин, пов'язаних з інноваційним процесом. Відповідно до національної доповіді «Інноваційна Україна 2020», підготовленої групою експертів Національної академії наук України та інших наукових установ і органів державної влади, розвиток законодавства України у сфері науки, технологій та інновацій можна поділити на три етапи [11].

Першим етапом (1991–1998 рр.) стало ухвалення 13 грудня 1991 року закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», який передбачає податкові пільги, створення Національного інноваційного фонду України, структура та цілі якого були незалежні від загальних видатків бюджету, було впроваджено нову модель фінансової підтримки інновацій, яка поєднувала підтримку інноваційних проектів на регіональному, центральному та галузевому рівнях.

Другий етап (1999–2007 рр.) характеризувався скасуванням податкових пільг, ліквідацією Національного інноваційного фонду та відходом від програм структурних змін промисловості на зовнішні позики. Незважаючи на прийняття Закону України «Про інноваційну діяльність» (2002 р.) та Закону України «Про державне регулювання у сфері трансферу технологій» (2006 р.), положення цих законів щодо фінансової підтримки інноваційної діяльності та трансферу технологій були призупинені.

Третій етап (розпочався у 2008 році) незважаючи на ухвалення ряду програм і концепцій, які стосуються розвитку інновацій та наукового прогресу, активного обговорення проблем інноваційного розвитку на рівні органів центральної виконавчої влади. Прийняті рішення не мали практичного втілення, не існувало реальних фінансових, податкових, кредитних, митних механізмів для розвитку інноваційної діяльності. На практиці проекти документів, які передбачали додаткове фінансування надання податкових пільг і преференцій, а також пільгове кредитування інновацій не знаходили підтримки з боку фінансових органів тому, що інноваційна та науково-технічна сфера не розглядалася тоді як пріоритетні на рівні органів державної виконавчої влади [11].

Закон «Про інноваційну діяльність» вперше визначає економічні, правові та організаційні засади державного регулювання інноваційною системою держави, встановлює форми для стимулювання розвитку державних інноваційних процесів.

Наступним етапом стало прийняття 8 вересня 2001 року Закону України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», метою зазначеного нормативного акту стало забезпечення формування та розвитку інноваційної моделі державного будівництва шляхом об'єднання ресурсів держави та громадянського суспільства, для розвитку пріоритетних напрямків виробництва збільшення, конкурентоспроможності продукції вітчизняних товаровиробників на зовнішньому і внутрішньому ринку [9].

Пріоритетними напрямками інноваційної діяльності відповідно до Закону визначено науково та економічно

обґрунтовані та спрямовані на забезпечення національної економічної безпеки, створення конкурентоспроможної високотехнологічної та екологічно чистої продукції, надання якісних послуг та збільшення експорту, ефективного використання національного потенціалу вітчизняних і світових науково-технічних досягнень. Вони поділяються на стратегічні та середньострокові пріоритетні напрями інноваційної діяльності. Стратегічні пріоритетні напрями інноваційної діяльності затверджуються Верховною Радою України не більше ніж на 10 років. Середньострокові пріоритетні напрями реалізації інноваційної діяльності визначаються максимально на 5 років і призначені для реалізації стратегічних пріоритетних напрямків [9].

На виконання положень статті 3 зазначеного Закону України прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017–2021 роки», у якій були визначено середньострокові пріоритети інноваційного розвитку, які цілком відповідають розвитку провідних країн світу та вимагають швидкої реалізації, пов'язані зокрема із розробкою та впровадженням системи штучного інтелекту, інтернету речей, технічним оновленням та розвитком агропромислового комплексу використанням альтернативних джерел енергії [12].

Одним із основних документів, що проголошує та визначає український інноваційний вектор, слід назвати прийняту Кабінетом Міністрів України «Концепцію розвитку національної інноваційної системи» [13]. Ця Концепція містить основні цілі, пріоритетні напрями та принципи національної науково-технічної політики, механізми прискорення інноваційного розвитку, орієнтири формування структури науково-технічного потенціалу та ресурсного забезпечення. Він визначає принципи взаємовідносин держави і науки та суб'єктів науково-технічної діяльності, які ґрунтуються на пріоритеті держави у підтримці науки, технологій та інновацій як джерела економічного зростання, невід'ємної частини національної культури, освіти та сфери реалізації інтелектуального потенціалу громадян.

Ця Концепція розроблена для економічної стабільності та досягнення періоду сталого розвитку. Крім того правову основу міждержавного інноваційного розвитку становлять численні міжурядові угоди про науково-технічне співробітництво у сферах спільного інтересу. Уряд України уклав низку угод про науково-технічне співробітництво, консультативно-технічне співробітництво, технічне та фінансове співробітництво, науково-технічне співробітництво тощо, які встановлюють загальні принципи такого співробітництва.

Серед зазначених угод варто згадати Угоду між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про відновлення дії Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів [21], Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України і Міністерством науки і техніки Китайської Народної Республіки щодо надання підтримки у створенні українсько-китайського Інституту зварювання ім. Є. О. Патона [22], Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Болгарія про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав, [23] Угоду про науково-технічне співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Австрія [24], Угоду між Кабінетом Міністрів України та Урядом Естонської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво [25].

Однак слід також зазначити, що деякі угоди застаріли та не відповідають сучасним вимогам. Оскільки інноваційна система постійно розвивається та багаторазово вдосконалюється, це потребує відображення шляхом зміни існуючих угод або перегляду та укладення нових угод.

Сучасний етап трансформації економіки України до інноваційної моделі розвитку потребує комплексного та цілісного законодавчого забезпечення комплексного, злагодженого та системного правового забезпечення функціонування національної інноваційної системи [14].

Наслідком неналежного правового забезпечення системи інноваційного розвитку стала наша абсолютна неготовність до вторгнення на територію України військ країни-агресора. В умовах воєнного стану актуальність розробки нових технологій для мирного та воєнного часу стала очевидною, що зумовило прийняття Постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України № 1056» № 283, від 30 березня 2023 р. яка визначає середньострокові пріоритетні напрямки інноваційного розвитку країни на 2023 рік.

До них, зокрема, належать:

- розробка нових технологій транспортування енергії, впровадження енергозберігаючих та ресурсозберігаючих технологій, розвиток альтернативних джерел енергії;
- впровадження нових технологій розвитку транспортної системи, авіа- і суднобудування, ракетно-космічної галузі, військової техніки та озброєння;
- впровадження нових технологій виробництва та обробки матеріалів створення індустрії нанотехнологій та наноматеріалів;
- технологічне оновлення та розвиток агропромислового комплексу;
- впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики;
- широке застосування технологій чистого виробництва та захисту навколишнього середовища;
- розвиток сучасних інформаційних, комунікаційних технологій і робототехніки [15].

Кодифікація інноваційного законодавства спрямована на розвиток безперервної функціонуючої національної інноваційної системи з урахуванням усіх факторів соціально-економічного розвитку країни. На теоретичному рівні, враховуючи важливу роль інноваційної діяльності в сучасних умовах розвитку країни, ряд науковців, зокрема Ю.Є. Атаманова, вважають необхідною та особливо важливою кодифікацію інноваційного законодавства [16, с. 124].

Слід зазначити, що кодифікація норм матеріального та процесуального права спрямована на досягнення системності, упорядкованості та узгодженості чинних законодавчих норм. Результатом кодифікації є зміна, скасування та вдосконалення застарілих і невідповідних вимогам сучасного розвитку правових норм, усунення законодавчих прогалин, розв'язання суперечностей в окремих правових нормах, удосконалення їх регулювання, проведення певних реформ у законодавстві.

Для вирішення зазначених проблем існує необхідність об'єднання правових норм, які регламентують інноваційну діяльність та розпоршені у багатьох законах та підзаконних актах в єдиний кодифікований, систематизований акт -Інноваційний кодекс України. Прийняття нового Інноваційного кодексу буде сприяти розвитку інноваційного законодавства чудовим прикладом тут може стати Господарський кодекс України. Адже після прийняття Господарського кодексу процес кодифікації господарського законодавства не припинився, а навпаки продовжується в зв'язку з постійним удосконаленням змісту господарським правовідносин, модернізацією сфер господарсько-правового регулювання їх удосконалення, а також створення нових суб'єктів та форм господарювання.

С. Горвий та інші зазначили, що кодифікація дала змогу суттєво реформувати та модернізувати зміст, запровадити нові методи організаційно-економічного забезпечення того чи іншого виду діяльності, удосконалити зміст регулювання економічних і виробничих відносин відпо-

відно до сучасного рівня розвитку усіх форм ринкових відносин, а також судової практики [17, с. 259].

Особливістю кодифікації в контексті поточної суспільної діяльності в Україні є те, що її метою має бути імплементація національного законодавства в законодавство ЄС та його держав-членів з метою прискорення процесу вступу країни до ЄС. Проблему недосконалості та фрагментарності інноваційного законодавства українські вчені намагалися вирішити шляхом його кодифікації. У результаті робоча група, створена спільно Офісом Президента України та Президією Національної академії правових наук України, підготувала проект Українського інноваційного кодексу.

Обговорення проекту відбулося за участю науковців Національної академії правових наук України, Національного науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку та Юридичної академії імені Ярослава Мудрого у місті Харків 14 червня 2011 року під час проведення науково-практичної конференції «Проект Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері» [18].

Ми вважаємо що нормативно-правове забезпечення механізму розвитку інноваційної сфери є важливим складовим елементом реформування економіки нашої країни, спрямованим на підвищення якості та стійкості до зовнішніх впливів в умовах військової агресії Російської Федерації, а також світової економічної кризи.

Ю. Є. Атаманова у своїй науковій праці «Концептуальні підходи до систематизації інноваційного законодавства та розроблення проекту Інноваційного кодексу України» вказує що базовим принципом розробки Інноваційного кодексу України варто обрати принцип нормативно-правового забезпечення національної інноваційної системи, що дає змогу забезпечити належну економічну базу та ефективну правову надбудову.

Водночас вчена звернула увагу на те, що проект Інноваційного кодексу України визначає національну інноваційну систему, як систему взаємодії науки, науково-технічної діяльності, інноваційної діяльності, інших підприємств, установ, організацій, господарських, організаційних і правових суб'єктів. А також фізичні особи та їх колективи, які здійснюють, забезпечують та/або сприяють науковим дослідженням, розробкам, комерціалізації та практичному застосуванню результатів інтелектуальної діяльності та інноваційних об'єктів на території країни [16].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого досліджень у даному напрямі. Отже, підсумовуючи, вважаємо, що для покращення розвитку інноваційної сфери в Україні необхідно на законодавчому рівні врегулювати національну інноваційну систему та її складові елементи (підсистеми), а також питання засад інноваційної діяльності. Вважаємо, що національну інноваційну систему слід визначати як цілісну систему взаємопов'язаних структур, які займаються виробництвом та комерційною реалізацією результатом наукових знань та технологій, здійснюють, забезпечують та сприяють розробці, комерціалізації та практичному застосуванню результатів інтелектуальної діяльності з метою створення інновацій.

Нормативно-правове забезпечення інноваційної системи здебільшого застаріло та не відповідає умовам сьогодення, оскільки останній перегляд галузевого законодавства датується 2012 роком. Як уже зазначалося, інноваційний сектор стрімко нарощує свій потенціал і потребує своєчасного та своєчасного регулювання. Упорядковане законодавче закріплення, зокрема у формі кодифікації законів із загальних сфер інноваційної діяльності або подальшого розвитку спеціального законодавства. Одним із них має стати нормативно-правовий акт, який зможе регулювати основні засади здійснення діяльності з надання послуг в інноваційній сфері, у якому будуть

визначені основні терміни, що окреслять предметний обсяг інноваційної сфери. Такі види діяльності, їх права та обов'язки, встановлення структури договору та відповідальності сторін.

Проведений нами аналіз системи нормативно-правового забезпечення інноваційного розвитку, дозволяє дійти висновку, що для підвищення якості нормативно-правового забезпечення інноваційної системи країни необхідно:

– підвищення якості нормативно-правових актів шляхом їх вдосконалення, а також доповнення нормами які відповідають нормам і стандартам законодавства Європейського Союзу;

– укладення нових міжнародних угод у сфері науково-технічного співробітництва, а також проведення консультацій з метою розробки проєктів спільного інвестування інноваційної діяльності;

– подальша систематизація та узгодженість законодавчої бази у сфері інноваційної діяльності шляхом кодифікації;

– створення умов для об'єднання усіх учасників інноваційного процесу з метою системного розвитку єдиної національної інноваційної сфери, що можливо забезпечити лише за умов наявності ефективних системоутворюючих факторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266.
2. Захарін, С. В., & Іщенко, І. С. (2023). Інформаційне забезпечення інноваційної діяльності суб'єктів господарювання в умовах існування викликів. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*, (7). <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-7-04-02>
3. Nelson R. *National Innovation Systems. A Comparative Analysis*. New York/Oxford, Oxford University Press, 1993.
4. Uzunidis, D. (2023). Angelo Bonomi (2023), *Technology Innovation: Models, Dynamics, and Processes*, CRC Press, London, Taylor & Francis, 139 p. *Journal of Innovation Economics & Management*, 42, 247–251. <https://doi.org/10.3917/jie.042.0247>
5. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
6. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листопада 2015 року № 848-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
7. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
8. Про наукову та науково-технічну експертизу: Закон України від 10 лютого 1995 року № 51/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності: Закон України від 8 вересня 2011 року № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>
10. Chang-Muñoz EA, Guarín-García AF, Charris-Sevilla Y, Gallego-Nicholls JF, Santos-Rojo C, Ortigosa-Blanch A. *Innovation Activities and Their Impact on Product Innovation Results: Evidence from a Sectorial Study*. *Стійкість*. 2023; 15(8):6459. <https://doi.org/10.3390/su15086459>
11. *Інноваційна Україна 2020* : національна доповідь / за заг. ред.В.М. Гейця та ін. ; НАН України. – К., 2015. – 336 с. : табл., рис. I-66 ISBN 978-966-02-7615-4
12. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання визначення середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного рівня на 2017–2021 роки» від 12 липня 2022 р. № 782 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/782-2022-%D0%BF#Text>
13. Концепція розвитку національної інноваційної системи, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17 червня 2009 р. № 680-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 47. С. 533. Ст. 1593.
14. Людвік І. І. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2022/2_2022/8.pdf.
15. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України № 1056» № 283, від 30 березня 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/283-2023-%D0%BF#Text>
16. Атаманова Ю.Є. Концептуальні підходи до систематизації інноваційного законодавства та розроблення проєкту Інноваційного кодексу України. *Вісник Академії правових наук України*: зб. наук. пр. Харків. 2011. № 2. С. 123–131.
17. Agustina, T., Budiasikh, Y., Ariavan, Kembauw, E., Horovy, S. (2020). The role of social entrepreneurship in business management. *Journal of Critical Reviews*, 7(1), 257–262. <https://doi.org/10.31838/jcr.07.01.46>.
18. Проєкт Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері: матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 14 червня 2011 р. / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задохайло. – Х.: «ФІНН», 2011.
19. Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво від 11.02.2003 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_194#Text
20. Про ратифікацію Угоди між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом та Європейським співтовариством з атомної енергії, з іншої сторони, про участь України у Рамковій програмі з досліджень та інновацій "Горизонт Європа" та Програми з досліджень та навчання Європейського співтовариства з атомної енергії (2021–2025), комплексній до Рамкової програми з досліджень та інновацій «Горизонт Європа»: Закон України від 3 травня 2022 року № 2233-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2233-20#Text>
21. Угода між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки про відновлення дії Угоди між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів. від 07.05.1992 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_295#Text
22. Меморандум про взаєморозуміння між Державним агентством з питань науки, інновацій та інформатизації України і Міністерством науки і техніки Китайської Народної Республіки щодо надання підтримки у створенні українсько-китайського Інституту зварювання ім. Є.О.Патона. від 20.06.2011 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_082#Text
23. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Болгарія про співробітництво у сфері охорони авторського права і суміжних прав від 03.05.2007 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/100_074#Text
24. Угода про науково-технічне співробітництво між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Австрія від 18.03.2004 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/040_020#Text
25. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Естонської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 03.09.2003 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_032#Text